

fra Assens (Berntsen) sagde vedrørende Københavns Kommune. Det ærede Medlem sagde: Denne Lov vedkommer slet ikke Københavns Kommune, derfor kan der ikke være Tale om at give noget Tilskud til den. Men Friskolen da! Vedkommer den denne Lov. Hvis Københavns Kommune ikke kommer ind under denne Lov, ligger Friskolen mange Mile længere fjernet fra denne Lov. Den har ikke det mindste at gøre med dette Lovforslag. Men vi se, hvor snildt de Herrer kunne belægge deres Ord, saa at de netop komme til at passe der, de ønske, at de skulle passe. Naar Talen er om Friskolen, er der ikke Spørgsmaal om at komme ind under Loven eller være udenfor, saa flyde Pengene let. Et Friskolebarn faar et Tilskud af Statskassen paa 12 Kr., medens et københavnsk Folkeskolebarn faar 7 Kr. 33 Øre. Man ser, hvorledes Friskolebarnet er Kæledægge hos Lovgivningsmagten.

Og spiller saa egentlig Friskolen nogen virkelig Rolle i vort Samfund? Aldeles ikke. Den er, jeg vil ikke sige helt uden Betydning, men den spiller i alt Fald en meget ringe Rolle. Naar man ser alle de Forhandlinger, den har givet Anledning til baade nu, og da Skoleloven forhandlede i Halvfemserne, hvor Skoleloven blev kastet frem og tilbage mellem Landsting og Folketing, var det Friskolen, som var en af Aarsagerne til disse Uoverensstemmelser. Man skulde tro, at det var en mægtig Faktor i vort Skoleliv, og det er den slet ikke. Der er i alt 9,000 Børn i Friskolen udenfor København, det er det hele. Deter dog i Virkeligheden kun lidt i Sammenligning med alle dem, der gaa i Folkeskolen. Men denne Friskole har særlig de Herrer's Bevaagenhed. Det er, som det er blevet sagt herinde fra mange Sider, en Klasseskole, det er til Tider en Sekt-skole, hvor man af religiøse Grunde vil sætte sine Børn, og der er fældet den haarde Dom over den, at den ogsaa kan tjene som en Slags Skulkeskole, men nogen virkelig Bevægelse i vor Skoleverden er Friskolen slet ikke. Man vil ikke kunne paavise, at der knytter sig særlig pædagogisk fremragende Navne til Friskolen, paa ingen Maade. Det er slet ikke den, der giver Tonen an for Undervisningen og Opdragelsen af vore Børn.

De Herrer ville sige: Ja, men i Fortiden — den har sin smukke og gode Historie — er den gaaet i Spidsen. Ja, det kan indrømmes, men i Fortiden havde Friskolen ogsaa Fejl. Den har bidraget sit til, at Skoleundervisningen ikke kom

saa vidt frem, som den ellers vilde være kommen. Jeg tænker bl. a. paa, at i Friskolekredse hed det sig, at det var det fri Ord, som man særlig skulde lægge Vægt paa. Det var ikke Lektierne, ikke Hjemmelæsningen, nej, det var det mundtlige Ord, der spillede den store Rolle ved Undervisningen. Det er ogsaa rigtigt, det er sandt, at det gør det. Men der var noget andet, som Friskolen den Gang bevirkede, og det var, at det varede længe her i Danmark, før man fik Øjet aabent for, hvor nødvendigt det er at drive en Anskuelsesundervisning, hvor nødvendigt det er, at man i en Skole samler sig et godt Undervisningsmateriel. Det er ikke nok med det fri Ord, med Fortællingen alene; nej, skal der drives en virkelig Undervisning, kræves dertil et godt Undervisningsmateriel, og der har Friskolen i adskillige Aar staaet som en Hindring for, at Folkeskolen skaffede sig et godt og moderne Undervisningsmateriel.

Friskolen, siger jeg altsaa, spiller en underordnet Rolle indenfor den danske Skoleverden, men man kan alligevel godt skimte de Motiver, som ligge bag ved dens Forherligelse, de Motiver, som ere de drivende ved denne Lejlighed. Jeg skal her tillade mig at henvise til et Andragende, som er blevet tilstillet Regering og Rigsdag, og som er omdelt paa vore Pladser. Man ser der, at Friskolemændene ere meget misfornøjede med den Bestemmelse, som blev indført ved Lovforslagets anden Behandling, at der skulde føres en Protokol over Elevernes Forsømmelser, og Friskolemændene tilsende os nu en Henvendelse, hvori de sige, at i en saadan Bestemmelse kunne de kun se en skæbnesvanger Indskrænkning af den lovhjemlede Frihed. Der staaer videre, at naar kun Friskolernes Børn kunne staa Maal med, hvad Staten i dens egne Skoler maa forlange gennemsnitlig af Kundskaber og Færdigheder hos Børnene, er det nok. De Herrer ville gerne have Statens Penge, mere ideelle ere de ikke, Friskolefolkene ere praktiske Folk, der godt kende Pengenes Værd. Altsaa, de 110,000 Kr., de 12 Kr. pr. Barn, tage de gerne imod, saa prosaiske ere de. Men man vil være fri for alle Forpligtelser. Dette at skulle have den Pligt paa sig at føre Protokol over Elevernes Forsømmelse vil man ikke være med til, det vil man være fri for, og skulde det vedtages, vil det være en skæbnesvanger Indskrænkning af Friheden“.

Nu ser det jo ud til, at det alligevel